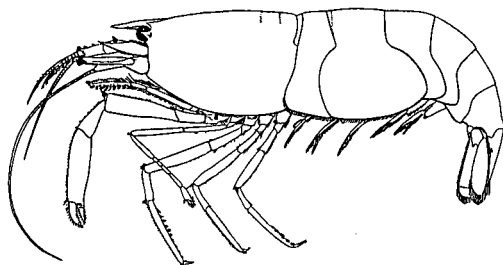

Enkele bijzondere garnalen en krabben van de Nederlandse kust

Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden

Dank zij het intensieve strandonderzoek, dat in de laatste 25 jaren in Nederland is verricht, konden de Nederlandse flora- en fauna-lijsten met een groot aantal soorten uitgebreid worden. Hoewel het hier meestal vrij kleine organismen betrof, die gemakkelijk over het hoofd gezien kunnen worden, zijn er in deze periode toch ook een aantal garnalen- en krabbensoorten voor het eerst aan onze kust gevonden. Enkele van deze soorten — de garnalen *Athanas nitescens* en *Processa parva*, en de krabben *Ebalia tumefacta*, *Pirimela denticulata* en *Eurynome aspera* — zullen hieronder besproken worden. *Athanas*, *Pirimela* en *Eurynome* behoren stellig tot de groep van natuurlijke adventieven, die afkomstig uit het Kanaal, met drijvend materiaal onze kust bereikt hebben. *Processa* en *Ebalia* zijn autochtoon in de wateren voor onze kust.

Athanas nitescens (Leach), wijfje

Uit: Fauna van Nederland, afl. XV (1950)

Athanas nitescens (Leach)

Een exemplaar van deze soort werd op 22 september 1952 door C. Swennen aangetroffen tussen de begroeiing van een balkje, dat op het strand ten noorden van Scheveningen was aangespoeld.

Tot nu toe was *Athanas nitescens* nog niet van Nederland vermeld. De soort bewoont een gebied, dat zich van westelijk Noorwegen uitstrekt tot aan de Zwarte Zee en de Kaap Verdische Eilanden; tweemaal werd zij uit onze omgeving vermeld, namelijk van Helgoland en van het Diepwaterskanaal in de zuidelijke Noordzee. Het bij Scheveningen gevonden exemplaar is vrijwel zeker afkomstig uit het Kanaal, waar de soort een algemene verschijning in de littorale zone is.

Athanas nitescens werd in aflevering XV van de Fauna van Nederland (Holthuis, 1950, p. 38, fig. 12) reeds opgenomen als een in Nederland te verwachten soort.

Processa parva Holthuis

Onze kennis van de soorten van het garnalengeslacht *Processa* was tot voor kort nog zeer verward en een aantal soorten werd niet als zelfstandige eenheden onderkend. Een revisie van de Europese soorten van

dit geslacht (Nouvel & Holthuis, 1957, Zoöl. Verhand., no. 32, pp. 1-53, figs. 1-220) bracht aan het licht dat niet twee, maar drie soorten van *Processa* aan de Nederlandse kust voorkomen. Deze drie soorten zijn *Processa edulis* (Risso), *P. canaliculata* Leach en *P. parva* Holthuis. De eerste twee hiervan werden reeds in de Fauna van Nederland (afl. XV, 1950, pp. 70 en 72, figs. 23 en 24) beschreven en afgebeeld. Onze Nederlandse exemplaren van *Processa edulis* blijken tot de ondersoort *crassipes* Nouvel & Holthuis te behoren. Een opgave van de vondsten van de drie soorten in de Nederlandse wateren is te vinden in het bovengenoemde artikel van Nouvel & Holthuis (pp. 16, 32, 34). Hieruit blijkt dat de exemplaren van Buiten de Stenen en van het lichtschip „West-Hinder”, die in de Fauna van Nederland (pp. 72 en 74) onder resp. *P. canaliculata* en *P. edulis* opgegeven stonden, alle tot *P. parva* behoren. Het exemplaar van *P. canaliculata* van het strand tussen Kijkduin en Hoek van Holland, dat in de Fauna van Nederland is beschreven en afgebeeld, blijkt een echte *P. canaliculata* te zijn.

Processa parva verschilt van de beide andere soorten doordat de poten van het tweede paar, die in dit genus gekarakteriseerd zijn door de sterke onderverdeling van het op twee na laatste lid, van gelijke lengte zijn. Zowel bij *P. edulis* als bij *P. canaliculata* is van dit paar poten de rechter veel langer dan de linker. Voor de overige verschillen tussen de drie soorten zij verwezen naar het artikel van Nouvel & Holthuis.

Processa parva nu blijkt de algemeenste soort van het geslacht *Processa* voor onze kust te zijn en zij is hier op een groot aantal plaatsen tussen de omgeving van het lichtschip „Terschellingerbank” en Noordwijk gevonden. Het merendeel der onderzochte Nederlandse exemplaren werd aangetroffen in de magen van diverse vissen, vooral roggen (*Raja montagui* Fowler, *R. clavata* L., *R. batis* L., *Gadus luscus* L. en *Onos cimbrius* (L.)).

Ebalia tumifactor
(Montagu).

Strand ten
noorden van
Scheveningen.
14 en 15 febr.
1953

A. Bloklander
× 4½

Pirimela denticulata
(Montagu)

Strand bij
Huisduinen.
17 september 1955.

P. Smit. $\times 5$.

Het verspreidingsgebied van *Processa parva* is nog niet volledig bekend, aangezien de soort eerst onlangs als een zelfstandige eenheid erkend is. Het strekt zich ten minste uit van de zuidelijke Noordzee tot in de Middellandse Zee en tot aan West Afrika (Gabon). De dieren leven in vrij ondiep water en schijnen de voorkeur aan een zandige bodem te geven.

Ebalia tumefacta (Montagu)

Na de stormramp van 1953 werden aan het Hollandse strand diverse diersoorten aangespoeld gevonden, die men er voor die tijd niet of zelden aangetroffen had. Tot deze soorten behoort ook het krabbetje *Ebalia tumefacta*, waarvan toen vijf exemplaren verzameld werden: Op 14 en 15 februari 1953 vond A. Bloklander vier dieren in de eblijn van het strand ten noorden van Scheveningen, en op 17 februari werd door J. A. W. Lucas één exemplaar in de eblijn van het strand bij Katwijk (tussen strandpalen 86 en 87) aangetroffen.

Deze soort, waarvan het rugschild tot 12 mm lang kan worden, leeft, evenals de meeste andere soorten van dit geslacht, in het zand. Het rugschild van het dier vertoont een fijne korrelstructuur waardoor de krab in zijn natuurlijk milieu zeer moeilijk van zijn omgeving is te onderscheiden. De soort leeft in de sublitorale zone en is vermeld van diepten tot 130 m. Zij onderscheidt zich van de andere soorten van *Ebalia* die in onze omgeving voorkomen, doordat het rugschild duidelijk breder dan lang is.

Pirimela denticulata (Montagu)

Drie exemplaren van deze soort zijn in de laatste jaren aan onze kust gevonden. Alle drie werden hier met drijvend materiaal aangevoerd: Op 14 augustus 1949 verzamelde C. Swennen een levend exemplaar op een stuk hout, dat op het strand van Terschelling was aangespoeld. Op 17 september 1955 vond P. Smit een exemplaar op een aangespoelde kokosbolster op het strand bij de vuurtoren van Huisduinen, terwijl eveneens in

september 1955 een exemplaar door J. en G. Gerrits werd aangetroffen in een eiernest van een wulk, dat was aangespoeld op het strand ten noorden van Zandvoort tussen strandpalen 62 en 66. In alle drie gevallen werden tegelijk met de exemplaren van *Pirimela* een of meer jonge exemplaren van de zwemkrab *Macropipus puber* (L.) gevonden.

Pirmela denticulata bewoont een gebied, dat van Noorwegen reikt tot in de Middellandse Zee en tot aan de Kaap Verdische Eilanden. De dieren leven meestal in het ondiepe kustwater en zijn daar dan vaak te vinden tussen de wortelstelsels van zeegras of tussen algen. Tot nu toe was de soort nog niet van Nederland vermeld, doch van de oostkust van Engeland, van Helgoland en van de kust van Oostfriesland. De exemplaren, die aan onze kust gevonden zijn, zijn naar alle waarschijnlijkheid afkomstig uit het Kanaal. Geen der Nederlandse dieren was geheel volwassen. Het rugschild van deze soort kan een lengte van 18 mm bereiken.

Eurynome aspera (Pennant)

Twee mannetjes van deze spinkrabbensoort werden op 9 november 1952 door J. Viergever aangetroffen in een kurkplaat, die op het strand van de Verklikker bij Haamstede (Schouwen) was aangespoeld.

De soort, waarvan het rugschild tot ca. 12 mm lang kan worden, is gekarakteriseerd door de aanwezigheid van paddestoel-vormige stekels op het rugschild. Deze stekels zijn aan de top verbreed en sterk afgeplat. Bij de mannetjes zijn de schaarpoten sterk verlengd.

Eurynome aspera bewoont een areaal, dat zich uitstrekt van Noorwegen tot de Middellandse Zee en de Golf van Guinea. De dieren bewonen de sublittorale zone en zijn meestal op een diepte van 10 m of meer aan te treffen. In de zuidelijke Noordzee was de soort bekend van de omgeving der lichtschepen „West-Hinder” en „Wandelaar”, terwijl zij ook van de oostkust van Engeland vermeld is. In Nederland was *Eurynome* nog niet eerder waargenomen.

Eurynome aspera

(Pennant)

Strand bij

Haamstede,

9 november

1952.

J. Viergever

× 4.

